

DAVID LODGE

Autorul, la rampă!

Traducere din limba engleză
de Cornelia Bucur

POLIROM
2011

Colecția BIBLIOTECA POLIROM este coordonată
de Bogdan-Alexandru Stănescu

David Lodge, *Author, Author*

Copyright © by David Lodge, 2004

All rights reserved.

© 2006, 2011 by Editura POLIROM, pentru traducerea
în limba română

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iași, B-dul Carol I nr. 4, P.O. Box 266, 700506

București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1, sector 4,
040031, O.P. 53, C.P. 15-728

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

LODGE, DAVID

Autorul, la rampă!/David Lodge; trad. de Cornelia
Bucur. – Iași: Polirom, 2011

ISBN print: 978-973-46-2314-3

ISBN ePub: 978-973-46-2340-2

ISBN PDF: 978-973-46-2341-9

I. Bucur, Cornelia (trad.)

821.111-31=135.1

Printed in ROMANIA

Cuprins

<i>Partea întâi</i>	9
<i>Partea a doua</i>	49
<i>Partea a treia</i>	243
<i>Partea a patra</i>	422
Mulțumiri etc.....	456

Cu cât se gîndea mai mult la propunere – și se gîndea destul de mult la ea, uneori în timp ce ar fi trebuit să se concentreze asupra ultimelor capitole ale *Muzei tragice* –, cu atît îl atrăgea mai mult. Pînă în mai 1889, acceptase, în principiu, să scrie piesa. Mai mult decît atît, se hotărîse, în sinea sa, să scrie cîteva piese, poate cinci, poate zece, oricîte erau necesare pentru a cîștiga scena britanică. Cu toată vulgaritatea și brutalitatea ei estetică, era, pentru un scriitor, calea cea mai scurtă către faimă și bunăstare – aceasta desigur dacã avea succes. Dar de ce să nu aibă? Era convins că învățase la perfecție meșteșugul dramatic în urma anilor întregi în care se adăpase la izvorul de la *Françoise* și Dumnezeu îi era martor că stătuse de destule ori alături de publicul englez pentru a ști ce „va merge” la el. Propunerea lui Compton, pe care aproape o respinsese fără să se gîndească, îi apărea acum ca providențială, oferindu-i o soluție pentru criza profesională pe care i-o destăinuse lui Du Maurier în timpul plimbării pe lângă Porchester Square, în seara aceea blindă de mai, cu un an înainte. Asigurat cu rezervele grase obținute din drepturile de dramatiizare, nu va mai fi nevoit să se lînguiască cu editorii pentru niște avansuri mizere sau să deplîngă raritatea cititorilor cu suficient discernămint pentru a-i aprecia romanele. Din roadele pieselor sale cu succes comercial avea să își cumpere spațiul și timpul necesare pentru a scrie literatură adevărată, fără a trebui să se mai gîndească la vandabilitatea ei. Un stimulent în plus era faptul că, chiar dacã partea dramaturgică a proiectatei sale cariere duble aducea cu sine cîteva compromisuri făcute gustului popular, munca nu avea să fie chiar una de sclav. Poate urma să fie chiar distractivă. Perspectiva aspectelor practice ale montării unei piese, a cunoștinței cu actorii, a participării la repetiții, a consultărilor cu privire la costume și decoruri îi dădea de acum flori incontestabile de plăcere. Și apoi, emoția la vederea piesei jucate în fața publicului, rîsul și aplauzele... Ajuns în punctul acesta cu

gîndurile, de cele mai multe ori începea să viseze cu ochii deschiși, scaldat în lumina aurie a reflecțiilor, în care el, impecabil în ținuta de seară, era smuls pe jumătate împotriva voinței sale din culise și dus pe scenă, printre strigătele răsunătoare ale sălii: Autorul, la rampă! Autorul, la rampă! Și acolo făcea, roșind, plecăciune după plecăciune.

Știa deja că trebuie să comprime și să împartă acțiunea romanului în trei sau patru acte, cu linii clare de demarcație; că va trebui să exagereze „americanismul” necizelat al eroului său pentru amuzamentul englezilor; și că va trebui să găsească povestii un final pozitiv. În roman, Christopher Newman, un american bogat, autodidact, un inocent în străinătate, aflat la Paris, primea într-o primă instanță permisiunea rubedeniilor aristocrate, familia Bellegarde, de a o curta pe tinăra și frumoasa contesă văduvă Claire de Cintré, pentru a fi mai târziu respins tot de ei din snobism. Soarta îi pune la îndemînă mijloacele pentru a dezonoara familia sau, amenințîndu-i cu demascarea, de a-i obliga să îi îngăduie lui Claire să se mărite cu el, dar, într-un gest de repulsie față de corupția și cinismul europenilor, Newman renunța atît la dragoste, cît și la răzbunare și se întorcea în țara natală, în timp ce contesa se retrăgea la mănăstire. Henry nu avea nevole de Compton să îi spună că o astfel de concluzie ternă nu corespundea notei de final în care trebuiau expediați acasă spectatorii englezi, în trăsurile, omnibuzele și trenurile lor suburbane – dar Compton i-o comunică totuși, cu tact dar neechivoc, în decursul corespondenței lor.

Din mai multe motive – alte angajamente urgente din partea lui Henry și o tărăgănare din a lui Compton, pe care avea să o recunoască drept boală profesională a tuturor producătorilor dramatici – trecură șapte luni pînă să se apuce efectiv de adaptare. Între timp, nu vorbi nimănui despre marelui plan, cu excepția lui Fenimore, care îl aprobă; și chiar și cînd începu, în fine, să scrie piesa, la începutul lui 1890, nu-i comunică faptul decît lui Alice

și prietenei ei, Katharine Loring, ca pe un mare secret. Ceva mai târziu îl făcu părtaș și pe William, dar din nou cu jurăminte elaborate, aproape masonice, că nu va spune nimănui. În acest nou domeniu de activitate, se temea de eșec aproape la fel de mult cum dorea succesul, căci numai succesul ar fi justificat faptul că lăsase deoparte până ascuțită a romancierului pentru a o apuca pe cea boantă a dramaturgului. Ar fi fost umilitor ca proiectul să apară în ziare, pentru ca apoi să nu ajungă nici măcar să vadă scena, așa cum se întâmplase cu *Daisy Miller*. De aceea, amină cât putu să le dea amicilor din lumea literară – chiar și lui George Du Maurier – vestea despre dramatizarea *Americanului* sau, după cum suna noul titlu, a *Californianului*.

Lucrul mergea bine. În februarie trimise trupeii prima variantă la actele unu și doi, apoi, în aprilie, actele trei și patru. Răspunsurile directorului fură încurajatoare, chiar dacă chinuitor de scurte și de generale. Curios era (pentru Henry) faptul că, pînă acum, nu se văzuseră niciodată la față. Compton părea mereu să se afle în cine știe ce oraș de provincie, mutîndu-se în fiecare săptămînă dintr-o localitate în alta, împreună cu trupa; iar cînd se întîmpla ca el să fie la Londra, Henry era invariabil plecat. În cele din urmă însă, la începutul lui mai, stabiliră să se întîlnească la De Vere Gardens.

Îl așteptă pe Compton în biroul mare cu vedere la stradă, răsfoind ciornele pentru piesă, improspătîndu-și memoria. Tosca, splendida cățea șoricar încovrigată la picioarele lui, ciulii urechile și lătră, percepiînd sosirea oaspetelui, iar cîteva clipe mai târziu Smith deschise ușa și anunță:

— Domnul Edward Compton și domnișorul Compton.

Smith pronunță numele cu sonoritatea ușor exagerată pe care o deprinsese în serviciul contelui, tonalitate care îi amintea întotdeauna lui Henry de un majordom de pe scenă. Poate tocmai de aceea Edward Compton nu păru nici mirat, nici intimidat

de interpretare. Henry însă fu surprins și oarecum deconcertat de prezența băiatului, un copil inteligent și frumos de șapte sau opt ani, în costum alb de marinar, care stătea alături de tatăl lui, cu un caiet legat în piele albastră în mână. De asemenea, îl luă pe nepregătite aspectul fizic al lui Compton. Bărbatul prezentabil, ras, în jur de trezeci și cinci de ani, cu un profil nobil și ținută mândră, avea un cap chel ca un ou.

— Iertați-mă, domnule James, spuse el după ce își strinseră miinile. După cum vedeți, mi-am luat libertatea de a-l aduce pe fiul meu cu mine.

Se uită drăgăstos la copilul care se împrietenea deja cu Tosca.

— Îmi amintesc ce emoționat am fost, când eram de vîrsta lui, să îl fiu prezentat lui Thackeray de către tata – întimplător, nu departe de locul acesta, ne plimbam prin Kensington Gardens – și ce plăcere mi-a făcut să îmi amintesc de întîlnirea aceea, după ani de zile. Nu am avut puterea să-l lipsesc de un privilegiu asemănător.

— Desigur, desigur... e bine-venit! murmură Henry, încîntat de complimentul subtil, dar și tulburat de problemele sociale ridicate de prezența băiețelului. Dar cum are să își umple timpul cît noi discutăm despre ceea ce ne interesează?

— Are instrucțiuni clare să stea cuminte și să nu ne întrerupă, spuse Edward Compton. Dar, dacă ați avea amabilitatea să semnați mai întîi în caietul aniversar...

— Bineînțeles, cu cea mai mare plăcere, spuse Henry, luînd caietul din mina întînsă a copilului și citind titlul înscris cu litere aurii, în relief, pe copertă: *Caietul aniversar Tennyson*. Foarte bine. Și cum te cheamă, tinere?

— Edward Montague Compton Mackenzie, răspunse băiețelul, extrem de clar.

— Un nume foarte frumos. Dar cum se face...?

Henry își increți nedumerit fruntea, lăsînd întrebarea neterminată. Compton rîse.

— Pe mine mă cheamă în realitate Mackenzie, ca pe tatăl meu. A renunțat la el cînd a urcat pe scenă, pentru că rudele din Scoția aveau o părere proastă despre această meserie, iar eu i-am urmat exemplul. În mod obișnuit, flăcăului aici de față i se spune Monty.

— Înțeleg... Și ce-ar trebui să scriu în acest frumos volum, Monty?

— Numele dumneavoastră, dacă nu vă supărați, domnule. În dreptul zilei de naștere.

— Adică cincisprezece aprilie, spuse Henry răsfoind caletul, care arăta ca o agendă de birou, cu cite un citat din Tennyson pentru fiecare zi. „M-a gorgonizat din cap pînă-n picioare / Cu privirea-i britanică de piatră – Maud”, citi el cu voce tare. Un motto cam abraziv pentru ziua mea – deși știu că am o privire fixă. Dar tu știi ce înseamnă „a gorgoniza”, Monty?

Copilul roși.

— Nu, domnule.

— Dar știi cine era Gorgona, Monty, îl imboldi tatăl.

— Aa, Gorgona, repetă băiatul. Era un monstru care te transforma în stană de piatră, dacă se uita la tine.

— Foarte bine! Excelent! exclamă Henry impresionat. Deși cred că această creatură era de sex feminin.

Duse caletul pînă la pupitrul la care stătea în picioare și își înscrisese numele cu o înfloritură, în spațiul potrivit. Copilul urmărea operațiunea cu multă curiozitate.

— Întotdeauna scrieți stînd în picioare? întrebă el.

— Monty! îl preveni tatăl, evident temîndu-se ca întrebarea să nu fie considerată impertinentă.

— Nu, rise Henry. Uneori scriu stînd la biroul de colo – arată spre biroul de lîngă fereastră, acoperit cu ciorne pentru piesă – și alteori scriu întins în pat.

Îi conduse pe fiu și pe tată spre canapeaua de care era atașat un mic pupitru, pe un braț rotativ, și le arătă cum funcționa.

— Sufăr de spate, înțelegeți, îi explică el lui Compton, și trebuie să îmi schimb poziția din cînd în cînd.

— Foarte ingenios, zise acesta, admirînd pupitrul mobil.

— Și vrei să o lei pe urmele tatel și ale bunicului, Monty? întrebă Henry.

Băiatul rămase fără reacție.

— Domnul James vrea să știe dacă vrei să te faci actor cînd ai să fii mare, îi explică tatăl. Ca să fiu sincer, ne-am gîndit că s-ar putea să iasă un scriitor din el, se întoarse el spre Henry. E mereu cu nasul în cîte o carte.

— Nu, zău? Atunci trebuie neapărat să-ți găsim chiar acum una de citit.

Găsirea unei cărți pe care musafirii să o citească în timp ce el era ocupat cu altceva era o îndeletnicire pe care Henry o lua foarte în serios, în dorința de a obține o consonanță perfectă între cititor, text și context.

— Mă tem că nu am prea multă literatură pentru cei mici, spuse el, parcurgînd neliniștit cu privirea rafturile de cărți, scoțînd cîte un volum și punîndu-l la loc, cu un suspin și un clătinat din cap. Poveștile lui Andrew Land mi s-au părut întotdeauna cam insipide... Robert Louis Stevenson s-ar putea să fie cam avansat...

— Stevenson e foarte bun, domnule James, zise Compton puțin nerăbdător. Nu vreau să vă răpesc prea mult timp și avem o piesă de discutat.

— Da, da, desigur, aprobă Henry și îi întinse tînărului Monty spre lectură *Insula misterioasă*, în timp ce ei se apucau de treabă.

— V-am citit actul patru, zise Compton, scoțînd ciorna din buzunarul hainei.

— Și sper că sînteți de acord cu el?

— E bine scris, dar cam deprimant.